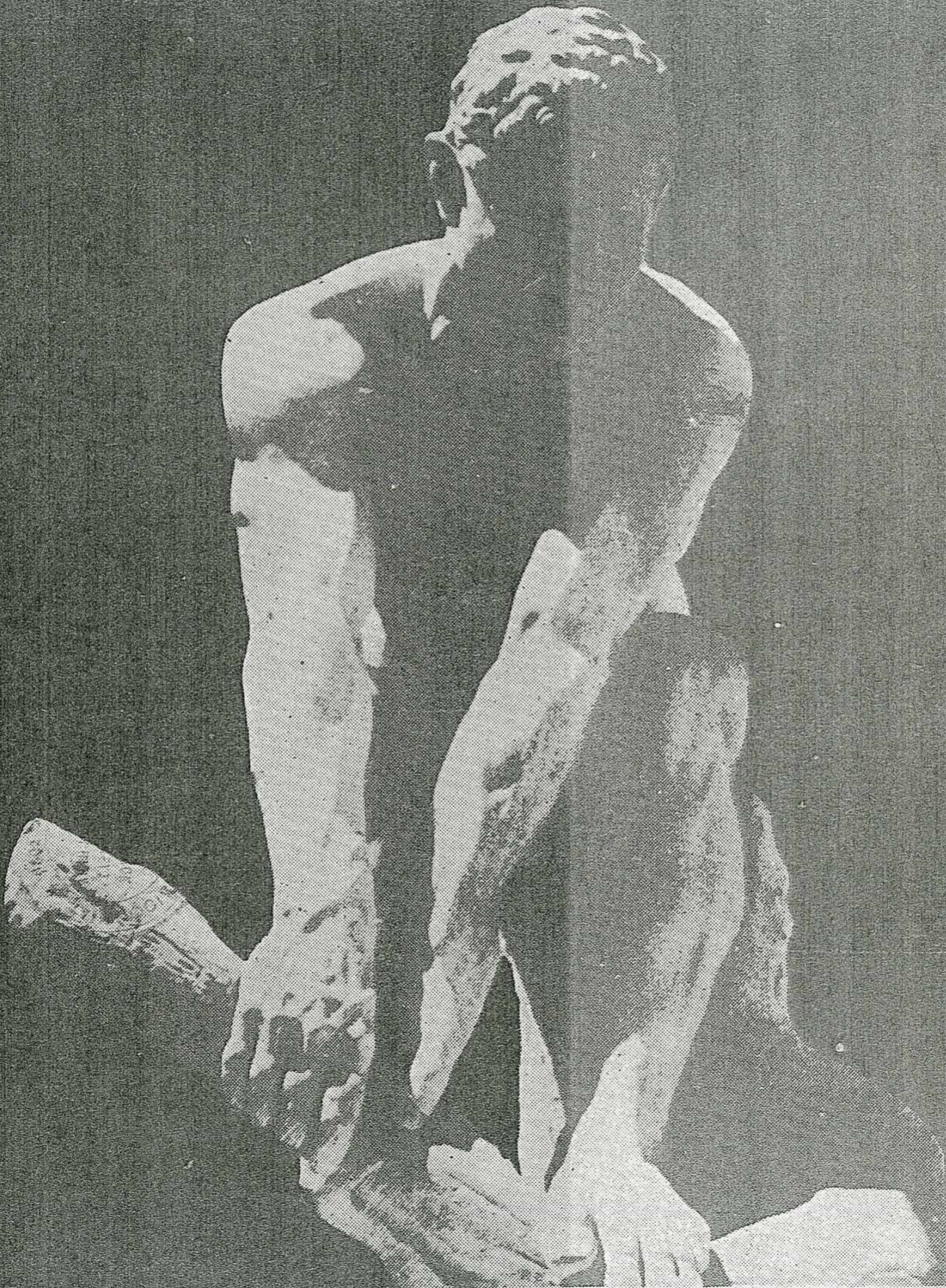

ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΤΟ
ΣΚΑΠΑΝΕΥΣ
Μικρονήβου

ΙΟΥΛΙΟΣ 1950
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 3
ΕΤΟΣ Β'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ : Δάσκαλοι.
 ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ: 'Η ώρα του 'Απόλλωννα.
 ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ: Σκηνές απ' το Μακεδονικό Μέτωπο.
 ΓΑΒΡΙΗΛ ΚΟΥΚΟΥ : Θεατρική κριτική.
 ΑΛΕΚΑΣ ΜΑΤΖΟΥΛΙΝΟΥ (Δημ. Συμβούλου 'Αθηνών) : Κάπου στο Μέτωπο.
 Δ. ΜΑΝΤΕΛΟΥ: Κώστας Κρυστάλλης (Μελέτη).
 Γ. ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ: Τὰ Παναθήναια.
 Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: Παληές έκκλησούλες.
 Λ. ΠΛΑΠΟΥΤΙΔΗ: Το Γουδι — Ειρηνική 'Επανάσταση.
 ΣΠ. ΔΕΜΕΝΑΓΑ: Το Κατινάκι (Εύθυμο-γράφημα).
 Γ. ΠΑΠΑΛΙΑΚΟΥ: Νεοελληνικό ένδυμα.
 ΧΡ. ΠΕΡΔΙΚΑΡΗ: 'Ο άνθρωπος και το διβλίο.
 Ζ. ΡΟΥΣΣΕΛΩ: 'Η αλεπού (Διήγημα).
 Ν. ΣΑΡΑΦΟΓΛΟΥ: Μελέτη παρελθόντος.
 ΓΙΑΝΝΗ ΘΕΙΟΠΟΥΛΟΥ: Σόρτς.

— 'Επίσης ποικίλη ύλη με στρατιωτικά, έγκυκλοπαιδικά θέματα. 'Αθλητισμός, παιγνίδια, έκλαϊκευμένη 'Επιστήμη, Τέχνη κλ. ως και ρεπορτάζ από την ζωή της Μακρονήσου.

— Τα διακοσμητικά σκίτσα όφείλονται στον στρατιώτη 'Αρ. 'Αλαγιάνη.
 — Το έρωμακρονησιώτικο ρεπορτάζ ανήκει στους αδελφούς Μεγαλοκονόμου. Το φωτορεπορτάζ Μακρονήσου ανήκει στους φωτοεπίτροπους των Μονάδων.

— Τα έξωφύλλα ανήκουν στον φωτογράφο καλλιτέχνη κ. Βερβέρη.

ΚΥΠΡΟΣ

Καλώς μάς ήρθατε, παιδιά! Στην Κύπρο την άερνη
στη Μακαρία γή,
στάζει το μέλι διαλεχτό σαν πρώτα; 'Ακόμα γίνεται
τ' όλόγλυκο κρασί;

Κ' οί άκρογιαλιές λαχταριστές, τ' άραξοβόλια όλόβαθα
και τ' άκροτόπια όρθά,
το καρτερούνε της θεάς το ύπερκαλο ξαγνάντειμα
και δεύτερη φορά;

Καλώς μάς ήρθατε, παιδιά! Στην Κύπρο την πολύχαλκη,
στην καρποφόρα γή
άκόμα ή Μοίρα της όργης, ή Μοίρα όλων των όμορφων,
ξοσπάει και καταλεί;

Λυσάει με την αναβροχιά, με την άκρίδα μαίνεται,
χτυπάει με τη σκλαβιά;
Στώραίο πολύπαθο κορμί ή άγνή ψυχή δέν έσθυσε;
Πέστε το έσεις, παιδιά!

Καλώς μάς ήρθατε, παιδιά, και φέρτε, κελαϊδήστε μας
το εύγενικό νησί.
— Μέσ' στη βαθειά της άγκαλιά μητέρα ή όλόασπρη θάλασσα
νά κρύψη έσε ζητεί.

Του κάκου στεριές, πέλαγα, λαοί τριγύρω σου ήμεροι
και θάρβαροι λαοί,
σ' είδανε, σε ώρεχτήκανε και κατά σ' έχυθήκανε
και 'Ασία και 'Αφρική.

Ρωμαίους και Σαρακηνούς, Τούρκους και Φράγγους γνώρισες.
'Ω Ροδαφνούσα έσύ,
άπο τη Δύση ή Βασιλιάς κι ή Ρήγας σ' έρωτεύθηκαν
άπ' την 'Αγατολή.

Κι' άπ' τον καιρό που σε ήύρανε θαλασσομάχοι Φοίνικες,
ώς τώρα που σοφά
πατάει σε σένα ή Βρεττανός, πολλούς άφέντες άλλαξες,
δέν άλλαξες καρδιά.

Κ' είναι ή καρδιά σου έσε πιστή, και δένεις με γητέματα,
και πήραν άπό σε
μία ρίζα τα διαβατικά και μοίρανες τ' άλλότρια
δική σου χάρη, ώ ναι!

Καλώς μάς ήρθατε, παιδιά! Στην Κύπρο την άερνη
στη Μακαρία γή,
στώραίο πολύπαθο κορμί ή άγνή ψυχή δέν έσθυσε.
Και ζή, και ζή, και ζή.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΚΑΠΑΝΕΥΣ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ

Μηνιαίο Περιοδικό των
Μονάδων Μακρονήσου

ΕΚΔΙΔΕΙΤΑΙ:

ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΥΠΟΥ -
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ
Σ.Τ.Γ. 902 Β

ΤΗΛΕΦΩΝΑ: 21.608 Π. Μ.
30.547 Μ. Μ.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΔΡΑΧΜΑΙ 2.000

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ :

ΕΤΗΣΙΑ	24.000
ΕΞΑΜΗΝΟΣ	12.000
ΤΡΙΜΗΝΟΣ	6.000

ΤΙΜΗ ΔΙΑ ΣΚΑΠΑΝΕΙΣ
ΔΡΧ. 1.000

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΕΣ
Μακρονήσου
ΜΗΝΙΑΙΟ ΣΤΡΑΤ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ
ΥΠΟ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ο πόλεμος όσο κι' αν έχτισε το δύσβατο ανάστημα της αρετής μας, κι' αν έσωσε αγαθά και ιδέες κι' έχαρισε τραγυ κάλλος, ούτε ωραίος είναι, ούτε ιδέα γίνεται. Ο πόλεμος είναι όλεθρος και πληγές και πόνος. Κι' ο ίδιος είναι βαρύν σαν το θάνατο και την ειρήνη κάνει βαρύτερη σαν τον άνανθο μόχθο.

Ο πρόσφατος πόλεμος γεννήθηκε γιατί πλήθος "Ελληνες, πρό πάντων νέοι, κάναν μιάν ιδεολογία ξένη μοναδική τους έλπίδα. Σε μιάν ώρα κρίσιμη για την τύχη του Κόσμου και της Πατρίδος παγιδεύτηκαν. Ο επιτήδειος δόλος μέσα στη στέρηση και στη μαύρη απόγνωση κόμισε μιά πάμπλουτη υπόσχεση. Φώτισε τις βαθιές όρέξεις των προσώπων με χαρούμενα όράματα. Τη φλόγα φύτεψε μέσ' στις άγωνίες. Τρόχισε τις δίψες του κόσμου με φόβους και όνειρα και μίσος. Έκανε το αίμα τραγουδι, που καλωσορίζει τον πόλεμο κι' έστησε την πείνα, τα κουρέλια και τον τρόμο σημαίες.

Και οι συνειδήσεις αφώτιστες, οδηγούμενες από τυφλούς, ανηφόρισαν χαρούμενες προς τη θυσία, έγιναν όγλος και πάθος και στραφθηκαν όλεθριες κατ' επάνω σ' ανθρώπους, αγαθά, αξίες, θεούς. Και κίνησαν κατ' επάνω στην Πατρίδα, σ' όλους τους χώρους της: Στο σώμα της, στο θιός της, στα όνειρά της. Ληλάτησαν τον ήθικό της πλούτο. "Εθηκαν κληρον" στη λευτεριά της.

Θλιβερή άντινομία! Οι "Ελληνες, συρμένοι τυφλά από ιδέα άπάνθωπη, κίνησαν να σπαράξουν την Ελλάδα, που γέννησε όλες τις ιδέες, τις ανθρώπινες, που έμαθε τους ανθρώπους να γεννούν ιδέες.

Η Ελλάδα, επαναστατώντας κατά της κοινής μοίρας των Λαών, σχεδίασε μέσα στην ύλη του Κόσμου νέα ποιότητα ζωής. Έκανε την όμορφη άρετή και την αλήθεια κανόνα ζωής. Την έλευθερία μέθοδο βίου. Στο γάος έβαλε ένεργό δύναμη τη δικαιοσύνη, κάνοντάς το κόσμο έννομη τάξης.

Αλάφρωσε το βάρος του Σύμπαντος σκαλίζοντας επάνω του βαθιές κι' ωραίες τις μορφές του πνεύματος. Σώματα κι' ένστιχτα δούλεψε, κι' έπλασε ψυχές και πρόσωπα. Πάνω στη σάρκινη νύχτα γάοσαξε τη συνείδηση. Εφευρε τον άνθρωπο.

Για όλα στην Ελλάδα είναι χρεωμένη ή ανθρωπότητα. Και ό,τι οι άλλοι δώσαν δικό τους στον άνθρωπο και στην υπόθεσή του, χωρίς την Ελλάδα θάταν νεκρό. Η Ελλάδα τον Χριστιανισμό από άπλη έβραϊκή αίρεση τον ύψωσε παγκόσμιο σύμβολο, δύναμης, παιδείας, ζωής, αρετής. Όλη ή τέχνη των άλλων είναι άπλη ανάπτυξη, καθώς και ή έπιστήμη, όπως όλα, για όλα στην Ελλάδα είναι χρεωμένη ή ανθρωπότητα και για όλα ακόμα δέν είναι της Ελλάδας.

Η Ελλάδα ξεδίψασε τη γής. Γέννησε τις όρέξεις των ανθρώπων για καλύτερο μέλλον και τις χόρτασε. Μά αν είν' έτσι, δέ μπορούσεν άρά γε να ξεδιψάσει τις δίψες και τις όρέξεις της ψυχής των "Ελλήνων; Αν γέννησε τους έρωτες των ιδεών

και τις ιδέες, γιατί οι "Ελληνες, έμεις, να σωρέψουμε πάνω στα στήθη μας όλους τους χειμώνες, ζητιανεύοντας μιάν ιδέα μονάχη κι' ανάξια στο Βορρά και τις άγέλες του; Κι' αν ή Ελλάδα είναι ή ανθρώπινη παιδεία των Λαών δέ μπορούσε να γενή ή έλληνική παιδεία των "Ελλήνων; Αν έφτιαξε τα δίποδα άνθρωπος δέν μπορεί να κάνει τους "Ελληνες "Ελληνες; Όταν την λατρεύουν οι Λαοί δέ μπορεί να κάνει να την αγαπούν τα παιδιά της; Κι' αν όχι αυτό, τουλάχιστον να μην όρμουν λυσσαλέα να την πνίξουν;

Είνε φανερό: Η Ελλάδα σαν ιδεώδες και δύναμη άρκει για να γεμίσει τη ζωή και τα όνειρα της νέας γενεάς των "Ελλήνων. Και ιδέες πλούσιες κι' ανθρώπινες, όλες τις πλούσιες ανθρώπινες ιδέες, έχει για να θεμελιώσει την πίστη και τον έρωτά τους για ένα καλύτερο μέλλον. Οι πνευματικοί θησαυροί της Ελλάδας κι' ο δυναμισμός, ό πάντ' άμειώτος των "Ελλήνων, σε μιá ζωντανή, ένεργό άφομίωση μπορεί να δώσουν νέες μεγάλες ώρες στον Κόσμο.

Όμως οι "Ελληνες άτύχησαν στην παιδεία τους. Είνε ή τραγικώτερη είρωνεία της Ιστορίας. Οι "Ελληνες άγνοούν την Ελλάδα. Οι πολλοί είναι ξένοι προς το πνευματικό θιός της χώρας μας. Κι' είναι για αυτό που ένα τμήμα του Λαού μας έπεσε θύμα στον έρυθρό «παράδεισο». Γιατί τον "Ελληνα, κατ' έξοχην αυτόν δέν τον κάνει μόνο το αίμα, αλλά ή συνείδηση και το βάθος. Ο "Ελληνας είναι όρος πολιτισμού και ήθους. Είναι άθλημα, όχι μοίρα.

Η πνευματική μας ήγεσία άνάγκη ν' άποθέσει τις άλλες φροντίδες. Στους πολυκύμαντους καιρούς μας πρέπει να συντηρήσουμε το έλληνικό «Είναι». Αυτό είναι γρέος για λογαριασμό όλου του Κόσμου. Τίποτε όμως δέ σώζεται με την άπλη φρούρηση. Για να σωθεί κάτι πρέπει να καθύνει και να προκόψει. Η Ελλάδα δέν είναι μιá γωνιά γής, μιá θέση γεωγραφική που μπορείς να τη φρουρήσεις για να σωθεί. Είναι άνώτερη ποιότητα ζωής, είναι ό,τι ύψηλό, ό,τι μεγάλο, ό,τι ωραίο. Είναι ή Αρετή και ή Μεγαλωσύνη.

Πρέπει κατ' άρχην το έλληνικό «Είναι» να γίνει έλληνικό «συνειδέναι». Πρέπει πιο πέρα και πρό παντός να γίνει έλληνικό θούλεσθαι και δράν. Και αυτό είναι έργο παιδείας βαθιάς, ζωντανής, δημιουργικής. Το Σχολείο κι' όλα τα στοιχεία της άγωγής του Λαού μας πρέπει να διοχετεύσουν όλο τον πλούτο της Ελλάδας μέσα στη Νεοελληνική Πράξη. Δέν πρέπει να γίνει τα άρχαίο θιός μας έγχρωμο νέφος που κυρώνεται στην ψυχή μας είδωλολατρικά. Αυτό είναι άγρηστευση και θάνατος. Τότε ό πλούτος γίνεται βάρος κι' έξουθένωση. Ούτε να τη λατρέψεις σου δόθηκε ή κληρονομιά ή μεγάλη, ούτε να καυχηθείς για αυτήν, ούτε να την λυπηθείς. Χρειάζεται μιá γενναία κι' άξια σπατάλη. Να την ταφιάσεις στις ρίζες σου άνάμεσα, για να θλαστήσεις νέος, ωραίος και δυνατός.

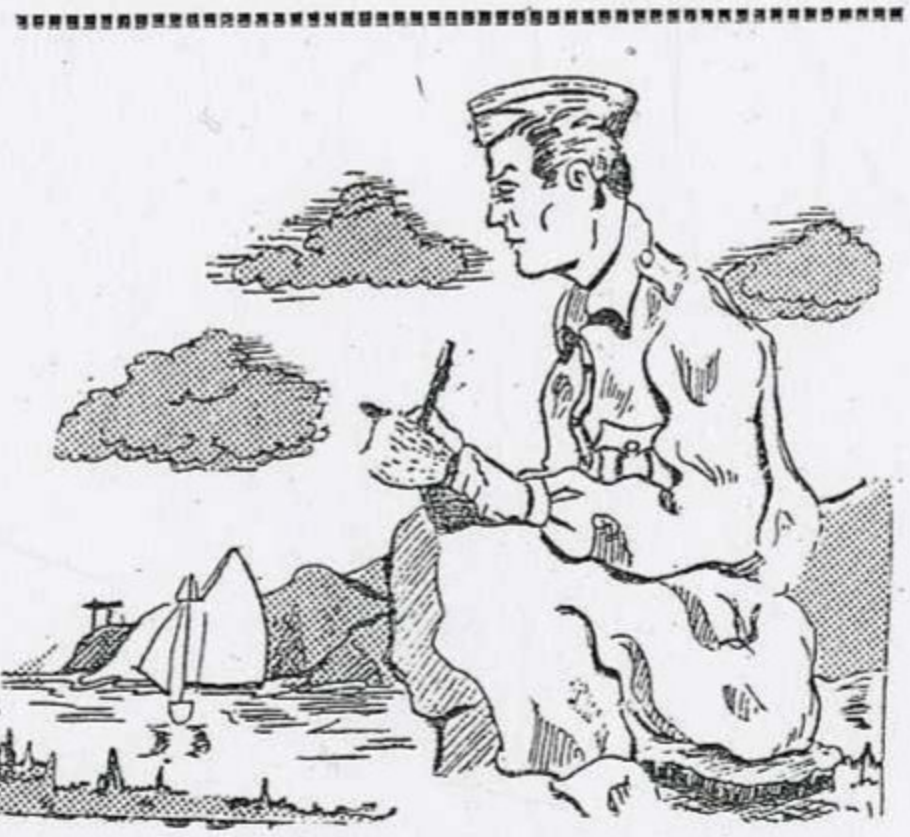
Οι αιώνας μας πρέπει να γυθούν μέσ' στη ζωή μας, σ' όλους τους χώρους της, να την ποντίσουν, να γίνουν παρόν κέρδος, να γίνουν έμεις.

Αποχαιρετούσαμε τους συναδέλφους, που απέλυοντο. Ήταν απ' τις στιγμές που συνταράζουν με τη συγκίνησι το στρατιώτη. Ξανάρχονται στο νου τὰ περασμένα, ξυπνάν οι αναμνήσεις μιάς ζωής, που μέστωσε μέσα στα χτυποκάρδια και τις όμορφιές της στρατιωτικής κοινωνίας, με τις χαρές και τις πίκρες της, τις νοσταλγίες και τους πόθους της... Έφυγαν απ' της πατριδογνωσίας το νησί τὰ παιδιά του εκείνα, που τέλειωσαν την υπηρεσία τους στην 'Ελλάδα, για ν' αρχίσουν μίαν άλλη ζωή, πιο δύσκολη απ' αυτή που άφησαν εδώ: τη ζωή του "Ελληνα πολίτη, όπως σήμερα τη δημιούργησε εντ σωρός από αιματηρούς αγώνες κι' όπως την απαιτεί το καινούργιο νόημα της κοινωνίας μας. Στο πρόσωπό τους πιο κυρίαρχη απ' τη θλίψη του χωρισμού, έλαμπε ή απόφασι, όχι μόνο να σταθούν πιστοί στα ιδανικά που εδώ διδάχτηκαν, μα και να δημιουργικά να συνεχίσουν το δρόμο τους. 'Η ελληνική κοινωνία τους περιμένει πρωτοπόρους στον αγώνα της για την κατάχτησι κάθε αξίας της νέας ζωής, που ανατέλλει τον κόσμο της στον τόπο μας σήμερα. Οι Μακρονησιώτες στρατιώτες, που έγιναν πολίτες τώρα πιά, δεν μάς άφησαν μόνο με τον χαιρετισμό τους, μα και με την υπόσχεσι ή πολιτεία τους ν' αποτελέση, μέσα στην ελληνική κοινωνία, τη βάση και την αφετηρία για να ολοκληρωθούν οι πάθοι του λαού μας και οι σκοποί της νέας μας ζωής, που αναστήθηκε μέσ' απ' τις στάχτες και τὰ έρείπια του υπέρτατου αγώνα.

Υστερ' απ' τη μεταφορά των πολιτών στο 4ο πάγμα χωροφυλακής, μιά καινούργια ζωή αρχίζει τώρα για τὰ Τάγματα Μακρονήσου. 'Η ζωή τους μπαίνει πιά σε καθαρά στρατιωτικά πλαίσια, όπως γίνεται και με τὰ άλλα στρατιωτικά κέντρα, που βρίσκονται έξω απ' το νησί μας. Καμμιά διαφορά δεν θα υπάρχει με τον υπόλοιπο Στρατό μας, που, κρατώντας βασικά την ντόπια στρατιωτική παράδοσί του, μέσα στο νέο εκπαιδευτικό σύστημα των δημοκρατικών στρατών, κατώρθωσε να κάνει την ιστορία των έργων του θρύλο. "Ενα μεγάλο κομμάτι απ' το μεγαλείο αυτό ανήκει και στον μακρονησιώτικο στρατό. 'Η έντατική διαφωτιστική δουλειά, ή εξέλιξι των γεγονότων, ή διαμόρφωσι της καταστάσεως στη χώρα μας, ή συναισθησι, τέλος, της πλάνης κ' ή κατανόησι της αλήθειας απ' όλους, όλ' αυτά δείχνουν πως δεν πρέπει, μέσα στο στρατό της Μακρονήσου, νάχη τη θέση του τίποτ' άλλο, εκτός απ' τη στρατιωτική ζωή. 'Η πειθαρχία, ο κοινός σκοπός, τὰ ίδια ιδανικά, εμπνέουν όλους, από την Διοίκησι ως τον τελευταίο στρατιώτη. Αυτό, που ίσως κανένα πολιτικοκοινωνικό σύστημα, καμμιά κοσμοθεωρία δεν θα είχε τη δύναμι να πετύχη, το πραγματοποιήσε ή Μακρονήσος. "Υστερ' από μόχθο και άκάματη δουλειά, είνε αλήθεια. Μα το έργο καρποφόρησε: έκανε τους άρνητες πιστούς, τους πολέμιους των βωμών και των έστιών τους στρατιώτες των ιδανικών τους. Γι' αυτό κι' ολοκληρώνεται πιά ή μορφή του έργου με τη δημιουργία των Ταγμάτων Μακρονήσου, σε καθαρά στρατιωτικά τμήματα, χωρίς καμμιά επίφυλαξι για το ιδεολογικό περιεχόμενο των ανθρώπων τους, έπειδή αυτά έπαψαν πιά να υπάρχουν. 'Ο στρατιώτης της Μακρονήσου πήρε πιά τη θέση του...

Η ζωή στο νησί της 'Ελένης δεν στερείται τις όμορφιές που δίνουν τον τόνο του πολιτισμού και το περιεχόμενο στην πνευματική διαβίωσι του ανθρώπου. Γιατί σήμερα ο στρατός έχει πιά ξεφύγει απ' τις προπολεμικές του βάσεις άγωγής. 'Ο στρατιώτης έχει απαραίτητα τις ώρες της άνεσεώς του — ίερές κι' απαραίτιστες, ολοκληρωτικά δικές του —

και της ψυχαγωγίας. Κ' εδώ, στο νησί μας, το βασικό του το λειτουργήμα πολιτισμού γίνεται μεθοδικά, μελετημένα και μ' όλη την προσοχή που του ταιριάζει. 'Η συμμετοχή στο έργο των στρατιωτών είνε άμεση κι' ο καθένας, στον τομέα δουλειάς του, προσφέρει όλη του την ικανότητα, το ενδιαφέρον και την προθυμία που χρειάζονται, όχι μόνο για την άοχη μιάς εργασίας, μα και την προοδευτική της προώθησι. Τα καλλιτεχνικά συγκροτήματα — χορωδίας, θεάτρου, μαντολινάτας, ορχήστρας —, που υπάρχουν στο κάθε Τάγμα, έχουν μέχρι τώρα να παρουσιάσουν ένα σημαντικό έργο. Οι καλλιτεχνικές βραδιές, που κάθε τόσο δίνονται στα Τάγματα κι' αναμεταδίδονται κι' απ' τον Ραδιοσταθμό Μακρονήσου έξω απ' το νησί, αποτελούν το πιο μεγάλο δείγμα των καρπών του ψυχαγωγικού έργου κι' είνε ή πιο τρανή δικαίωσι της προσπάθειας στον τομέα αυτόν. Κάθε τόσο ή ψυχαγωγία παίρνει και την πλατεία ομαδική της μορφή, με τους διαγωνισμούς ταλέντων, στο χορό και το τραγούδι, που βραβεύονται οι καλύτεροι. "Ετσι το μακρονησιώτικο περίγυρο κλείνει μέσα του το πνεύμα του πολιτισμού, όπως το απαιτεί και το γεννάει ή έποχή μας. 'Ο στρατιώτης του νησιού μας έρχεται σ' έπαφή με ξένα και δικά μας έργα, μουσικά και θεατρικά. Γιατί και το θέατρο εδώ παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην ψυχαγωγία του στρατιώτη. Το κάθε Τάγμα έχει το θεάτρό του κ' εκεί συντελείται κι' από αυτό ξεκινάει κάθε καλλιτεχνική του εκδήλωσι. Τα έργα που ανεβάστηκαν τον τελευταίο καιρό δεν παρουσιάζουν μόνο ποσότητα, μα και ποιότητα τέτοια, που, με το ανέβασμά τους, δοκιμάστηκαν ικανοποιητικά κ' οι δυνατότητες των μακρονησιωτών ήθοποιών. "Ετσι ή ψυχαγωγία έχει φτάσει, εδώ, στο άποκόρυφό της και με τον ίδιο ρυθμό συνεχίζεται το έκπολιτιστικό αυτό έργο...

ΣΚΑΠΑΝΙΕΣ ΣΟΡΤΣ

— Χάλασε ο κόσμος! Χάλασε ο κόσμος!... Κύτταξα τον άνθρωπο που είχε προσφέρει τὰ βαρυσήμαντα αυτά λόγια. "Αλλά κ' εκείνος κύτταξε τον έαυτό του. Περίλυπος σαν χήρα γυναίκα μιάς ημέρας. Περίλυπος. "Εντρομος. Βλέμμα έξαλλο. Κινήσεις νευρικές. Συσπάσεις προσώπου ηλεκτρισμένες σαν την άτμόσφαιρα του Βερολίνου. Γενική εμφάνισι άξιοδάκρυτη!

— Χάλασε, χάλασε ο κόσμος... Σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει νάχης την τόλη του Κολόμβου για να τολμήσης ερώτη-

σι. Κατέφυγα σ' ένα διπλανό μου.

— Τι έχει;

— Συμφορά! μου άπάντησαν δυο βλοσυρά άνορθωμένα μουστάκια.

Σαν το λιοντάρι της «Μέτρο-Γκόλντουϊν Μάγερ» ξανάνοιξε το στόμα και συνέν.

— Παντρεμένος άνθρωπος, πρώτος νοικοκύρης στο χωριό του, με γυναίκα και τρία παιδιά, με θέσι, με μαγαζί, με τιμή και με υπόληψι, να τον καταντήσουν έτσι...

Οι μύστακες έκαναν μιά ήμιανάπαυσι και ξανάρχισαν για τη λύσι του μυστηρίου:

— Θα πής πως είνε μόδα, πως είνε υγιεινό, είνε οικονομία, καθαριότης, άνεσις, εύκολία, κι' ένα σωρό άλλα. 'Εγώ να φορέσω κοντό...

"Αν του λέγανε πως την άλλη μέρα θα περνούσε Στρατοδικείο δεν θαχε τέτοιο ύρος. "Αναψε το τρίτο κατά σειράν τσιγάρο (σημάδι μεγάλης στενοχώριας) και εξακολούθησε:

— 'Εγώ, άνθρωπος με δυο πήγες μουστάκι να γυρνάω με κοντοβράκι σαν τον γυιό μου;

— Κόφτο, τόλμησα να προφέρω.

— 'Ακόμα να το κόψω: 'Ακόμα πιο πολύ;

— Τό... το μουστάκι, ήθελα να πώ...

— Άντε στό...

Ίαί, έτσι μούπε και μούδιασα.

— "Εχει δίκιο που λέει «χάλασε ο κόσμος». Οι γυναίκες μακραίνουν τὰ φουστάνια κι' έμεις κοντένουμε τὰ πανταλόνια... Μη χειρότερα. Θεέ μου!

"Επαναλαμβάνοντας την παράκλησί του για την άνωθεν επέμβασι προς κάθοδον των πανταλονιών άπεμακρύνθη.

Γύοισα τότε να δώ το «θύμα»... Σε σχήμα σαπουνοφόρου όντος του Νταχάου, κάτι μεταξύ ύπαρκτου και άνύπαρκτου. Σαν «έντονος διαμαστυρία», σαν άναφορά δημοσί-ας ύπηρεσίας, σαν άπελπις κραυγή. Τα βελονοειδή τον διεκδικούν από το ανθρώπινο γένος. Οι γεννητορές του όμως εκεί που έδειξαν όλη τους την τσιγκουνιά είνε τὰ κάτω του άκρα. Για στρήγμα του κορμού του ή Φύσι εξήντησε όλο της το κέφι. 'Εκεί βρίσκεται τὸ δράμα του. Σκεφθήτε δυο όρθοστάτες άντισκήνου γαρνιρισμένες πυκνά με υκρά κομματάκια σύσμα. Πάνω σ' αυτούς τους όρθοστάτες έκινείτο ή μελαγχολία και εξέπεμπε εκείνο το «χάλασε ο κόσμος». Είνε στιγμές που δεν έβρει κανείς αν πρέπει να γελά ή να κλαίη. Αυτή τη στιφυή πέρασα.

Στ' αύθόρμητο γέλιο, σαν υδραυλικό φρένο ή λογική σου θυμίζε πως ο άνθρωπος αυτός — το «άνθρωπος» είνε άδαρία — ήταν επί τέλους σε δύσκολη θέση. Στο τέλος υπερίσχυσε το εύγενικό αίσθημα της συμπόνοιας — έχω και τέτοιο — και δεν του τάραξα την ταραγμένη του γαλήνη: "Ολ' αυτά συνέβησαν χθές. Για ό,τι συνέβη όμως σήμερα έλπίζω να με συμπονεσετε σείς αγαπητοί μου άναγνώστες. Τον άνθρωπο αυτό τον όρθοστάτη, τον σαπυνοφόρο, την άνυπαρξία τη διαμαστυρία, την άναφορά, το βελονοειδες το τσιγκούνικο κατασκευάσμα, το είδα στην πλάζ μας. Μάλιστα, σ' όλες του τις λεπτομέρειες, με μαγιο οικονομικώτερο από του 'Αδάμ. Τότε είπα κι' εγώ με τη σειρά μου: «Χάλασε ο κόσμος!» Αυτός που ντρεπόταν να δείξη το έν τρίτον απ' το κοτσάνι της μαραμένης του ύπάρξεως — ο οικογενειάρχης, ο πρώτος του χωριού, ο πατήρ τριών τέκνων, και σύζυγος της συζύγου του, ο καταστηματάρχης, ο με τιμήν και με υπόληψιν. Ναί, φίλοι μου, με μαγιο του 3000 μ.Χ. Το είπα εκείνη τη στιγμή, το λέω και θα το ξαναλέω:

— Χάλασε ο κόσμος!